

3/3/21 - Pesachim Daf 102 - אין עושין מצות חבילות חבילות - Can you give Tzedaka to two people simultaneously?

פסחים דף קב עמוד ב

אמר רב נחמן בר יצחק: לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות.

רשב"ם מסכת פסחים דף קב עמוד ב

חבילות חבילות. דמיחזי עליה כמשוי:

תוספות מסכת מועד קטן דף ח עמוד ב

לפי שאין מערבין שמחה בשמחה - גזירת הכתוב כדדריש לקמן מקרא דשלמה ובירושלמי דריש מדכתיב מלא שבוע זאת וטעם נראה קצת דכמו שאין עושין מצות חבילות דבעינן שיהא לבו פנוי למצוה אחת ולא יפנה עצמו הימנה וכן שמחה בשמחה יהיה לבו פנוי בשמחה.

שו"ת מהר"ם שיק אורח חיים סימן סד

כמה כללים בדין דאין עושין מצות חבילות

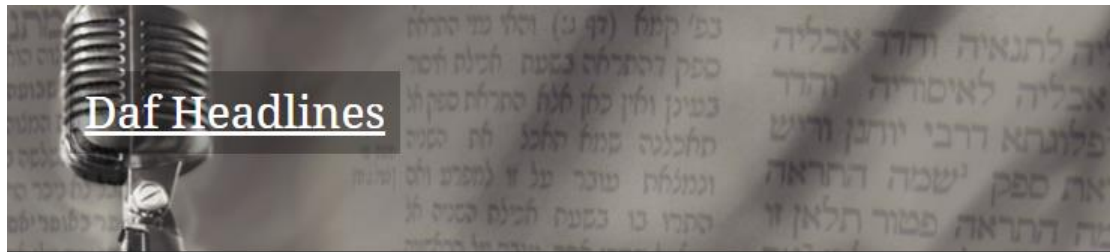
להבחור המופלג בתורה והשנון כש"ת כ"ה אהרן שמואל [אסאד] נ"י

הנה בדין זה יש כמה חילוקים.

[הכלל הראשון]. מצות דשייכי לאהדדי והאחת חלק מחברתה, בכהאי גונא נראה פשוט דלא שייך אין עושין מצות חבילות חבילות, דלא שייך למימר דנראה כמשא, כיון דשייכי להדדי, וכמו שאמרו בפסחים דף ק"ב ע"ב קידוש והבדלה חדא מילתא נינהו, ולא שייך חבילות. וכל שכן אם אחת מסייעת לחברתה.

ומטעם זה לא אאמין מה שכתבת דשמעת בשם הגאון מוהר"א שפיטץ זצ"ל שלא רצה ליקח סנדקאות ולהיות מוהל אצלו בפעם אחד משום חבילות. כיון דאחת שייכת לחברתה.

ובלאו הכי לא שייך בסנדקאות ומילה חבילות חבילות, דחבילות מיקרי אם עושין שתי מצות כאחת, אבל כאן אין הסנדק עושה כלום, אלא מניח התינוק על ברכיו, ומעשה לבינה בעלמא משמש, וכי אסור להניח על

עצמו תפילין ולהתעטף בציצית. אם כן פשיטא דבכהאי גונא לא שייך אין עושין וכו', שהרי הסנדק אינו עושה כלום, אלא הוא במקום המזבח, ועל המזבח היו מניחין כמה מיני קרבנות ואברים ופדרים שלא נתעכלו מאמש ומהיום.

הכלל השני. כתב הפרישה באבן העזר סימן ס"ב [דרישה ס"ק י"ח] והובא במגן אברהם סימן קמ"ז [ס"ק י"א] דבמצוה שאינה חיובית לא שייך חבילות.

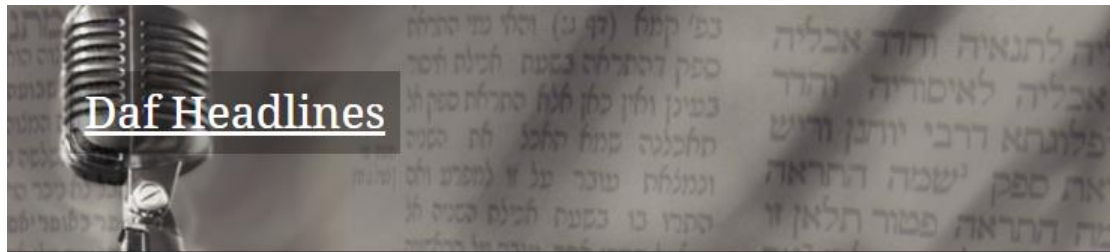
ומטעם זה לא קשה איך אמרינן בחולין פרק כיסוי הדם דף פ"ז [ע"א] אי בעי שחיט בחדא ידא ומכסה בחדא ידא, ולמה לא יהא אסור משום חבילות. גם מעלתו הביא זה, ואפילו הכי כתב דלהרמב"ם [הלכות שחיטה פ"א ה"א] דסובר שחיטה מצוה, קשיא ליה הא דכיסוי הדם. ולא חש לקמחיה, וכי הרמב"ם סובר דמצוה דשחיטה היא חיובית, אלא דהוא מצות רשות.

ובלאו הכי נמי לא קשיא הא דכיסוי הדם, לפי מה שכתבתי בכלל הראשון דהיכא דשייכי להדדי ויש ענין לקרב אותן, לא שייך אין עושין וכו'. והלל היה כורך פסח מצה ומרור [פסחים קט"ו ע"א]. והכא נמי דאם נימא דיהא אסור לעשות בפעם אחת, יהיה הפסק וגמר על השחיטה, ויצטרך לברך שנית, וגורם ברכה שאינה צריכה, אם כן כיון דיש שייכות וטעם שלא יגרום ברכה, וכיסוי לרבי יהודה גם כן הוא חיובית אז, ואם כן כיון דאסור לגרום ברכה שאינה צריכה, ומטעם זה עושה בפעם אחת, לא שייך אין עושין חבילות.

ועיין בחמד משה סימן קמ"ז [ס"ק ב'] שרצה לומר דהיכא דשייך זריזין מקדימין למצוה, גם כן לא שייך דין דאין עושין וכו'.

הכלל השלישי. היכא דנעשה על ידי שני אנשים, כתב המגן אברהם [שם] דלדעת התוס' [סוטה ח' ע"א ד"ה אין] לא שייך חבילות.

ולא אדע מה דקשה ליה להמגן אברהם שם דברי השלחן ערוך אהדדי, דבאבן העזר סימן ס"ב [סעיף ט'] איתא 'ומביא כוס אחר לאחר ברכת המזון', ושם בסימן קמ"ז [סעיף ח'] איתא דמביאין ספר תורה האחר קודם. ולפענ"ד לא קשה מידי. דנהי שכתב המגן אברהם דלהתוס' גם ההבאה והכנה למצוה, אם עושה לשתי המצות בפעם אחת, חשיב חבילות, מכל מקום בודאי ההכנה למצוה לא חמירא לענין זה מעשיית המצוה עצמה, וכיון דלהתוס' שני אנשים מותרין לעשות שתי מצות בפעם אחת, אם כן מכל כן דשני אנשים מותרין להכין שתי מצות בפעם אחת. ואם כן שם באבן העזר דנקט לשון 'ומביא' דקאי על המברך עצמו, זה אינו רשאי להכין לשתי מצות בפעם אחת. אבל מנהגינו בהבאת הספר תורה הוא על ידי שני אנשים, והכנה בשני אנשים לא חמירא מעשייה על ידי שני אנשים, ולכך אין כאן איסור משום אין עושין חבילות. ואדרבה מיושב בזה דאין מנהגינו בהבאת השני ספרים נגד הירושלמי [מגילה פ"ד ה"ה וסוטה פ"ז ה"ו] ומסכת סופרים פרק י"א הלכה ג', דאיתא שם דיביא אחר כך, דשם היה מנהגם דאחד היה מוביל חזן הכנסת, לכך

שפיר אמר דלא יביא את הספר תורה האחר עד שיסלק הראשון, ואין כאן סתירה. כן נראה לפענ"ד.

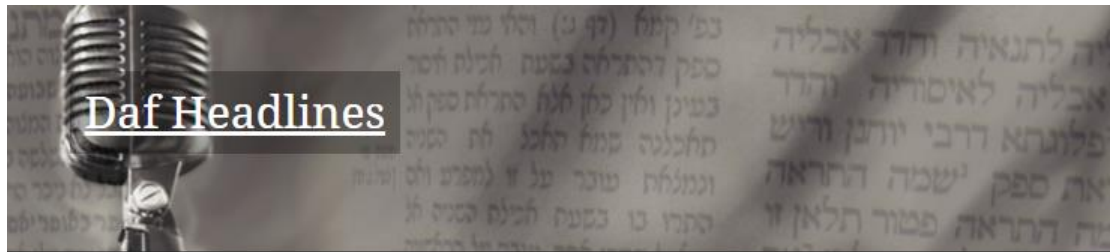
אמנם לדעת המגן אברהם [שם] הרמב"ם פליג על זה, וסובר דגם בשני אנשים העושים בפעם אחת, גם כן מיקרי חבילות. ומטעם זה כתב המגן אברהם דלהרמב"ם אסור למול שתי תינוקות בפעם אחת. ולא ידעתי האיך אפשר זה, הרי הפסח של כל ישראל הוצרכו לשחוט בזמן אחד, והפסח נשחט בשלש כתות, והיתה העזרה מלאה משוחטי פסחים כמבואר בפסחים דף ס"ד [ע"א]. ועל כרחך כיון דכל פסח הוא מצוה בפני עצמה, ופסחו של זה אינו מצוה אצל זה, אין כאן משום אין עושין מצות חבילות, דכל השוחט פסחו עושה מצוה אחת בפסח שלו, ופסח חברו אין מצוה אצלו. ואם כן הוא הדין במילה דהמצוה על האב, ובזמן דאיכא אב ומוהל את בנו, אין אחר מצווה עליו, ואם ממנה שליח, הוא כמותו ואצלו הוא מצוה, אבל האחר אין מצוה עליו. על כן לפענ"ד דבכהאי גונא לא מיקרי חבילות.

וטהרות המצורעים שאני, דהוא מצוה על כל הכהנים, וכהן העוסק כאילו הוא שליח של כל הכהנים, והוא כמותם, והוא פוטר אותם, ולפי זה אפשר לומר, בעושין שני כהנים בפעם אחד מצוה המוטלת על כל הכהנים, והאחד העושה הוא כשליח של כולם, והוי כעושין בפעם אחד, מה שאין כן בפסח. ואם כן גם במילה בדאיכא אב והוא ממנה שליח, יש לומר דדמי לפסח. כן נראה לפענ"ד.

שו"ת דברי מלכאל חלק א סימן סט

נתעוררתי למעשה שאירע בעוה"ר להספיד שני צדיקים כאחד שלא בפניהם. והוקשה לי דהא קיי"ל אין עושין מצות חבילות חבילות. ובשמחות פ"א תניא אין מנחמין שני אבלים כאחד אלא אם כן כבודם וקילוסן שוה. אין מוציאין שני מתים במטה אחת אלא אם כן כבודם וקילוסן שוה. אין עושין שני הספידים בעיר אחת אא"כ יש כדי קילוס לזה ולזה וכן בשני כלות ע"ש והובא למעשה בשו"ע ס' שד"מ. ומזה נראה שאם אדם אחד מספיד שני מתים כאחד. צריך שיהא קילוסן שוה. וקשה טובא שלא נתבאר זה במס' שמחות ובש"ע שם דאיירי רק בשני בני אדם שמספידים ע"ש. וצ"ל הטעם דזה אסור בלא"ה משום א"ע מצות חבילות. וקשה מזה על מה שנהגו כמה גדולים להספיד שני צדיקים כאחד דהא ע"פ רוב אין קילוסן שוה. ועל הא דשמחות הנ"ל קשה טובא דאף אם קילוסן שוה הא א"ע מצות חבילות כנ"ל. וכדאיתא במ"ק ח' דאין מערבין שמחה בשמחה וכתבו התוס' שם ד"ה לפי. הטעם משום אע"מ חבילות:

והנראה דהנה במ"ק שם איתא דשמואל אמר טעם שאין נושאים במועד משום א"מ שמחה בשמחה ורב אמר משום ושמחת בחגך ולא באשתך והוא מניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו. נראה דרב לא ס"ל הטעם דא"מ שמחה בשמחה רק ס"ל הטעם משום שאין השמחות שוות. לפי שבטבע יומשך האדם אחר שמחת אשתו יותר וה"ז דומה להא דאין קילוסן שוה שהזכרנו. ולזה א"ש דקיי"ל כרב באיסורי. ולזה קיי"ל דאסור להספיד כשאין קילוסן שוה. אבל עדיין קשה דהא בעלמא קיי"ל דאע"מ חבילות. ועו"ק טובא על

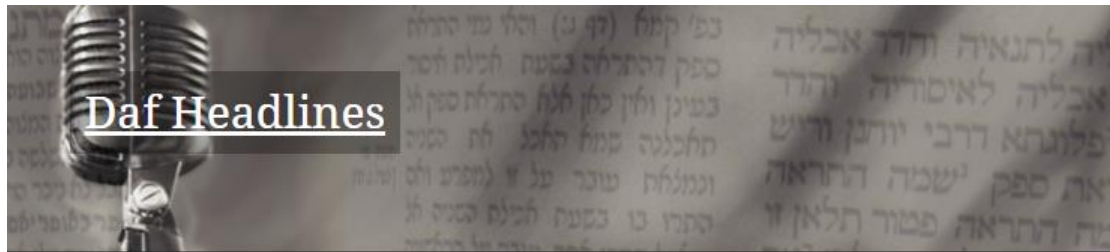

Daf Headlines

הרמב"ם שבפ"ז מה' יום טוב הביא טעם דבחגך ולא באשתך ובפ"י מה' אישות הביא טעם דא"מ שמחה בשמחה. ובלח"מ בהל"י יום טוב נתקשה בזה ונשאר בצ"ע ובמק"א הארכתי בזה:

ובסוטה ח' איתא דאין משקין שתי סוטות כאחת כדי שלא יהא לבה גס בחברתה. רי"א א"ק אותה לבדה. ות"ק ר"ש היא דדריש טעמא דקרא. ואיכא ביניהו רותתת. פירש"י שרואים שרותתת ואין לבה גס בה משקין שתיהם לר"ש. ופריך ורותתת מי משקין והא אע"מ חבילות. דתניא א"מ שתי סוטות כאחת ואין מטהרים שני מצורעים כאחת וכו' לפי שא"ע מצות חבילות. אמר אביי ואיתימא ר"כ כאן בכהן אחד כאן בשני כהנים. ופירש"י דבכהן אחד הוי חבילות. והנה הרמב"ם פ"ד דסוטה הביא דרשא דאותה. ולא הביא טעם דלבה גס ולא הא דרותתת. ומבואר דפוסק כר"י דלא דריש טעמא דקרא. ובנדריים ע"ג מבואר בש"ס דמ"ד הכא כר"י דדריש אותה לבדה ס"ל אין מפירין לשתי נשיו בב"א. והרמב"ם פוסק בפ"י מה' נדרים שמיפר לב' נשיו בב"א. והיינו כמ"ד טעמא שלא יהא לבה גס בה כמבואר בנדריים שם. וכן הקשה בלח"מ שם ונדחק בזה. ועו"ק דביומא מ"ב פליגי ר"ש ורבי בהא דאין מוציאין פרה אחרת עם פרה האדומה. דרבי ס"ל משום אותה לבדה ור"ש דריש טד"ק שלא יאמרו שתים שחטו. והרמב"ם בפ"ד מה' פרה הל"ב כתב הטעם שלא יאמרו וכו"ש. וכבר הרגיש בזה התו"ט פ"ג דפרה ופ"ב דיבמות ונשאר בקושיא. [והא דאין שוחטין ב' פרות לא הביא כלל. והוא מפורש בתוספתא דפרה הובאה בתוס' סוטה ח'. רק הביא בהי"ז דילפינן מושחט אותה שלא יעשה מלאכה. ונראה דעתו דס"ל הטעם משום מלאכה וכו"ה בספרי דיליף מושחט אותה שלא לשחוט ב' פרות ושלא לעשות מלאכה בעת השחיטה. והיינו דדריש טעד"ק וס"ל דטעם שחיטה משום מלאכה וסתם ספרי ר"ש ועתו' חולין ל"ב ע"א שכתבו שאין בזה משום מלאכה. וצ"ל דהרמב"ם לא ס"ל הכי וההכרח לקצר]. וגם הקשה דבפ"ב מה' אישות ופ"א מה' יבום מבואר דס"ל כר"ש דדריש טד"ק גבי לא תתחתן. ובפ"ג מה' מלוה פסק דבין עניה בין עשירה אין ממשכנים והיינו דלא כר"ש בב"מ קט"ו. וכן בפ"ג מה' מלכים פוסק שלא יקח יותר מי"ח נשים והיינו דלא כר"ש בסנהדרין כ"א ונשאר בקושיא. וגם הלח"מ רפ"ג מה' מלוה התעורר קצת מזה. ועו"ק דהרמב"ם לא הביא כלל חילוק בין כהן אחד לשני כהנים. והמג"א ס"י קמ"ז כתב דהרמב"ם מפרש להיפוך דבשני כהנים אסור דהוי בב"א. אבל בכהן אחד שרי דע"כ ישקה זאח"ז וס"ל דהעמדה שרי בב"א רק השקאה אסור. אבל עדיין קשה דא"כ הו"ל לרמב"ם לבאר דבכהן אחד שרי. וגם למה מייתי הרמב"ם דרשא דאותה הא הוי טעמא משום חבילות. והתו' הקשו בסוטה שם דהוי דרבנן ובאמת מוכח מש"ס שם דהוי דאורייתא וכקושיית התוס'. והא גופא קשיא מנ"ל זה. וכ"מ בברייתא שם דחשיב ב' סוטות ומצורעים ועבדים וע"ע כחדא משום אע"מ חבילות משמע דכולהו דמי להדדי. והוי דאורייתא כמו סוטה דדריש מוהשקה:

והנה לבאר כל שיטת טד"ק אין הפנאי מסכים לזה כי הוא נוגע בהרבה מקומות מאוד בש"ס ופוסקים. לזאת ארשום רק העולה ברעיוני כעת לחדש בס"ד בזה ליישב מה שהעירונו למעלה. והוא כי נלע"ד אשר אף

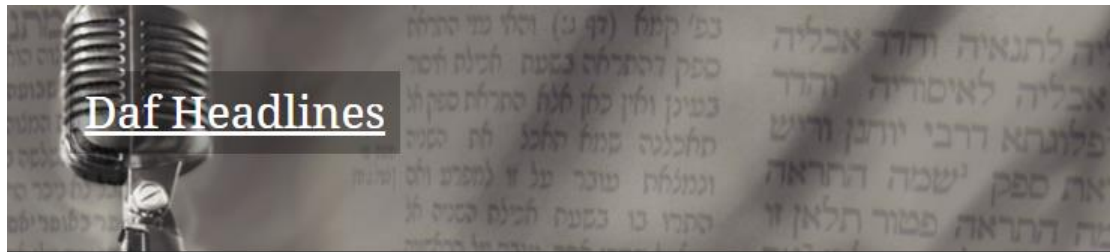

התנאים דס"ל כר"ש דדרשינן שעמא דקרא. שכ"ז אפשר שיחלוקו איזה טעם ליתן לזה. ונהי דאנן מדעתינו ודאי אין בכוחינו ליתן טעם ורק לחז"ל ניתנה רשות בזה. ואולי היו הטעמים להם מקובלים עד הל"מ. אבל התנאים בעצמם אפשר שיחלוקו בזה:

וכן נראה מוכח בסנהדרין כ"א דקאמר ת"ק שלא ישא יותר מי"ח נשים. ור"י ס"ל שפרוצות י"ח וכשירות אפילו אלף. ור"ש ס"ל דאפילו אחת ומסירה לבו לא ישאנה. והנה ר"י ור"ש מבואר בסוגיא שם דפליגי אי דרשינן טעמא דקרא אבל ת"ק קשה כמאן ס"ל וע"ש בתו"ט בזה. והנראה דת"ק ס"ל ג"כ טד"ק. רק דס"ל שאין הטעם מפני שהנשים יסירו לבו. רק כי ריבוי תאוה זו מסיר הלב. והתורה שיערה בזה י"ח נשים. [ונראה שזה הוי הל"מ ואסמכא הש"ס שם אקרא דדוד. וכדאמרין בעלמא בכה"ג עד דאתא יחזקאל מאן אגמרה וכו']. ולזה אין חילוק בין כשירות ופרוצות. וכ"ה מפורש ברמב"ם פ"ג מה' מלכים ה"ו. וז"ל וכן לא יהיה שטוף בנשים. אפילו לא היתה לו אלא אחת לא יהיה מצוי אצלה תמיד כשאר הטפשים. שנאמר אל תתן לנשים חילך. על הסרת לבו הקפידה תורה שנאמר ולא יסור לבבו שלבו הוא לב כל ישראל עכ"ל. הרי מפורש הטעם כמ"ש בס"ד. וס"ל דלהכי מפרש קרא טעם דלא יסור לומר דאפילו באחת הדין כן כשמצוי אצלה. ושפיר ס"ל להרמב"ם טעמא דקרא רק דפסק הכא כת"ק:

וכן בב"מ קט"ו תנן שם אלמנה א' עניה וא' עשירה אין ממשכנין אותה שנאמר ולא תחבול בגד אלמנה. ולכאורה תמוה מאי מייתי ראייה מקרא. הא בקרא לא כתיב דאף עשירה בכלל. ושם במשנה גבי ריחיים ורכב דמייתי קרא. י"ל כמו"ש התוס' שם דדייק מויו דורכב. ובדף קי"ג גבי בחוץ תעמוד. היינו ג"כ כדדייק שם בסוגיא אי גם שליח ב"ד יעמוד בחוץ ע"ש. אבל הכא קשה. ולזה נראה דהרמב"ם מפרש דגם תנא דמתניתין ס"ל טד"ק. רק דס"ל שהטעם הוא מפני שאלמנה לבה שבור ואסור לצערה. וכמ"ש הרמב"ם בפ"ו מה' דיעות ה"י שאפי' אלמנת מלך לבה שבור. וכ"כ הש"ך סי' צ"ז ס"ק א' בטעם איסור משכון באלמנה. והיינו דמייתי במשנה ראייה מקרא. דאי הטעם כדר"ש משום משיאה ש"ר בשכינותיה א"כ ה"ה בתולה וגרושה ולמה נקיט קרא אלמנה. ולהכי מוכח שהטעם מפני שלבה שבור כנ"ל. ומובן בזה מה שבברייתא בש"ס שם בדברי ר' יהודה לא מייתי קרא דלא תחבול. ובירושלמי שם מייתי בברייתא דברי ר"מ דס"ל כר"י. ומייתי שם האי קרא. והדבר כמ"ש דר"י ל"ד טד"ק כלל. ולזה א"צ ראייה מקרא לבטל דברי ר"ש. ור"מ דריש טד"ק לזה צריך ראייה מקרא כנ"ל. ובמה"פ רוצה להגיה שם ר' יהודה כמו בש"ס דילן. ולפמ"ש א"ש דגרס ר"מ. והסמ"ע והט"ז כתבו שם באמת דה"ה גרושה ובתולה. אבל ז"א כמ"ש שם הש"ך. ולזה פסק הרמב"ם דאף עשירה אין ממשכנין כסתם משנה דבב"מ. ושפיר ס"ל דדרשינן טד"ק רק ס"ל הטעם משום צערה כנ"ל. ולזה כתב ג"כ הטעם בפ"ד מה' פרה שלא יאמרו משום דס"ל טד"ק כנ"ל. וכמ"ש הלח"מ פ"ג מה' מלוה שכמה סוגיות אתיין כמ"ד טד"ק:

ובהא דסוטה ח' נראה דס"ל להרמב"ם דעיקר דין דאין עושין מצות חבילות ילפינן לה מהאי קרא דסוטה

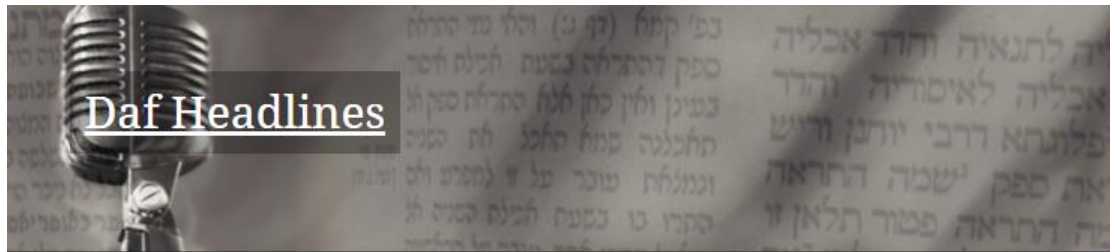
Daf Headlines

שאינ משקין ב' כאחת. ודרשינן טד"ק וס"ל הטעם משום חבילות. והסברא כמש"ש ברש"י ותוס' דלא ליהוי כמשא עליו. ומוכיח זה מהברייתא דמפרש טעמא דסוטה משום חבילות וכמש"ל. ולא ס"ל הטעם דגס לבה דא"כ לישתרי ברותתת כדאיתא בש"ס. וקרא משמע דממעט סתם בכל גוונא. וע"כ צ"ל כן בדעת הרמב"ם. דאלת"ה נימא דאסור אף אשה אחרת כמש"ש התוס' בסוטה ד"ה א"ב דומיא דפרה ע"ש. וע"כ צ"ל הטעם הכא משום חבילות דלא שייך באשה אחרת. ולא שייך כאן הטעם שלא יאמרו שהשקו גם האחרת. כי שם אין דרך להביא להר המשחה רק הפרה אדומה. אבל בעזרת נשים באים נשים בכל עת לצרכי קרבן וכדומה. והא דפריך בקדושין נ"ב וכי אשה בעזרה מניין כבר פירשו התוס' שם ע"ש. וגם דשם איירי בעזרת ישראל אבל הכא העמידה בשער נקנור שהוא מעזרת נשים לעזרת ישראל ואכמ"ל בזה:

ומפרש תירוצא דאביי דהברייתות פליגי אהדדי. דהך דחבילות איירי בכהן אחד דהוי חבילות בכה"ג כפירש"י. והתוס' הקשו דשני מצורעים דמו לשני עבדים של שני אדונים. ולענ"ד י"ל דמ"מ כיון שכהן אחד יתן על בהונותיהם בבת אחת הו"ל חבילות. וכן בעבדים אם הם של אדון אחד ורוצע שניהם בב"א הו"ל חבילות. אבל בשני אדונים כל אחד רוצע את שלו. ופי' המג"א צ"ע דאיך שייך לומר חבילות בשני כהנים דמפורש בכמה מקומות בש"ס שהיו שוחטים כמה קרבנות ומקריבים אותם בבת אחת וכמפורש בפסחים ס"ד גבי פסח. ובתו' סוטה שם ד"ה אין תמהו באמת וכי אין שוחטים ב' זבחים כאחד והא דחולין כ"ח מיירי בשוחט ב' צוארים כאחד ע"ש. ולענ"ד י"ל דבאמת היינו טעמא משום אע"מ חבילות. ורק דקמ"ל דאף דשחיטה לאו עבודה היא מ"מ אסור בשנים כאחד. אבל עכ"פ בשני כהנים בוודאי שרי בכה"ג וע"כ דאיירי בכהן אחד. ושני מצורעים ג"כ אפשר בכהן אחד ונותן בב"א על בהונותיהם. ובמג"א ס"ס קמ"ז כתב דרק בחובה שייך זה דחבילות ושני קרבנות חובה אסור להעמידם כאחת. והוא תמוה דהא הפסחים היו מעמידים כאחת בעזרה. וע' הוריות י"ב ע"ב פר משיח ופר העדה עומדים וע' זבחים פ"ט. ועמש"ל סי' י"ב וי"ד ואקצר. וגם מש"ש התוס' בסוטה דלהעמיד שני עבדים או ב' זבחים יחד אסור. תמיהני דמנ"ל זה דאפשר רק היכא דאיכא קרא למעוטי אסור. אבל משום חבילות אין איסור רק גוף עשיית שני מצות כאחד. ועמל"מ פ"ג מה' עבדים ה"ט ואקצר:

עכ"פ משני אביי דברייתא דחבילות איירי בכהן אחד וס"ל דבשני כהנים שרי לגמרי דס"ל טעמא דקרא דאין משקין ב' כאחד משום חבילות וממילא זה הוי רק בכהן אחד. וברייתא דלבה גס בה ס"ל דזהו טעמא דקרא ולזה אסור אף בב' כהנים וברותתת מותר. ורק בכהן אחד אסור משום דמשמע דאיסור חבילות ס"ל לכ"ע משום דהוי כמשא. ואפשר יש לו לימוד אחר ע"ז או דרבנן כמש"ש התוס' בסוטה שם. ומה שיש להקשות עוד על המג"א סי' קמ"ז ודברי התוס' דסוטה ח' למה מקשו ממצורע על רש"י ולא מסוטה מצאתי בפרמ"ג ומחה"ש שם. וזה י"ל דאיירי בשל בעל אחד ואקצר. וע' אה"ע סי' ס"ב בענין זה:

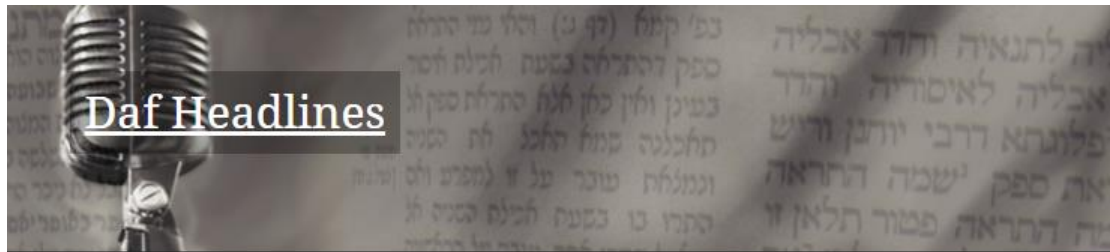
ולזה לא מייתי הרמב"ם דין דבשני כהנים שאסור משום דס"ל באמת שמותר. דאף דס"ל טד"ק מ"מ ס"ל

הכא הטעם משום אע"מ חבילות וכאיך ברייתא וכמש"ל. ומיושב שפיר הא דבפ"ד דפרה כתב הטעם שלא יאמרו [ומ"ש דמפיר לב' נשים כאחת. נראה דס"ל דאצטריך אותה למעוטי נדרה אשתו וכסבור שהיא בתו כדאיתא בדף פ"ו ומייתי לה ג"כ הר"ן בנדריים ע"ג עלה דמיפר לשתו נשיו. ויש להאריך בענין דרשת אותה בכמה מקומות בש"ס ואין הפנאי מסכים כעת. ועשו"ת עמודי אש סי' ג' בענין זה. וראיתי שהקשה שם למה לא קאמר הש"ס נ"מ דלמ"ד משום לבה גס בה אם כבר נמחקה המגילה אין שייך זה דהא אף אם תאמר איני שותה משקין אותה בע"כ. ובמח"כ תוה"ק הוא תמוה דהתם אמרה סתם איני שותה וחפיצה להתגרש בלא כתובה. אבל אם אמרה טמאה אני אין משקין אותה והמים נשפכין כמפורש במשנה דף כ' ע"א והכא הטעם שאפשר אם לא יהא לבה גס בה תודה שטמאה היא וז"ב. וגם ביתר דבריו שם יש לדבר ואקצר] והמל"מ כתב בפ"ג מה"ע דרציעת ב' עבדים אסור בב"ד אחד אף שאינם של אדון אחד. ותמיהני דהא הרציעה הוא בבית האדון ולא בב"ד כלל והאדון רוצע בעצמו בביתו וכמ"ש הרמב"ם שם. ואי משום ב"ד אחד וכי מה יעשו ב"ד כשבאים אליהם כמה בעלי דינים בב"א וכי לא יענו אותם. ויש בזה דין סדר קדימת בע"ד כמבואר ברמב"ם פכ"א מה"ס ובח"מ סי' ט"ו. ועיקר האיסור הוא הרציעה לשני עבדים בב"א והיינו אדון אחד. ומ"ש רש"י בסוטה בב"ד אחד צ"ע טובא דמה נ"מ אם היו בב"ד אחד או לא. וקרוב לומר שצ"ל ברש"י ובע"ע ובעבד בב"ד אחד ואדון אחד. וב"ד אחד קאי על ע"ע דלא נימא דדווקא כשעורף אחד שניהם בבת אחת אף שהם משני עיירות משני ב"ד רק שהביאו אותם אל נחל אחד. לזה פירש"י שאף אם שנים עורפים אותם אם הוא בב"ד אחד הוי ג"כ חבילות לפי שב"ד הם המביאים אותה ועומדים עליה בעת עריפתה ומבקשים כפרה ולזה צריך להביא כל אחת לבדה:

ועפ"ז נראה ליישב דברי הרמב"ם בהא דא"מ שמחה בשמחה. דהנה נראה פשוט דהא דאע"מ חבילות הוא דווקא כשרואים שעושה שני מצות יחד במכוון לפטור א"ע בטורח אחד. אבל אם עושה מצוה אחרת וממנה נמשך עוד מצוה דומה לה ודאי לא חיישין כיון שאח"כ יהא מוכרח לזה. וכעין דקיי"ל שמותר להפליג בספינה אף שיודע שבשבת יצטרך לחלל מפני פקונ"פ וכמבואר בש"ע סי' רמ"ח. והנה בנישואים עיקר המצוה היא משום פו"ר או שלא לישוב פנוי להנצל מהרהור ואין זה שייכות לשמחת י"ט כלל. רק שממילא נמשך מזה שצריך לשמוח עם אשתו. ולזה אין שייך לאסור זה משום אע"מ חבילות כיון שהשמחה באה מאליה. ולהכי צריך קרא דבחגך ולא באשתך דהכא אף בכה"ג אסור. ומאן דדריש טד"ק פירש הטעם במ"ק מפני שמניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו. והנ"מ בזה שמותר לישא ערב הרגל משום שעיקר השמחה רק חד יומא כדאיתא במ"ק שם [והרמב"ם לא כתב זה מפורש לפי שנכלל בדבריו בפ"י מה"א הי"ד שכתב שם דרק בע"ש וחה"מ אסור ושאר הימים מותר וכ"מ ממ"ש בפ"ז מה"י"ט הט"ז דאסור לעשות סעודת נישואין בי"ט וע"כ היינו כשנשא בערב הרגל וכ"כ שם המ"מ וע"ש בלח"מ]. דאי לאו האי טעמא הוי אסור. דהא מ"מ הוא שמח בחגו ואשתו ביחד. אבל לפי טעם זה לא אסור רק לישא ברגל שהחשש שניח שמחת הרגל הוא רק ביומא קמא שהוא עיקר שמחתו. וגם דוודאי ששמחת ז' ימים בנושא אשה אינה מה"ת רק

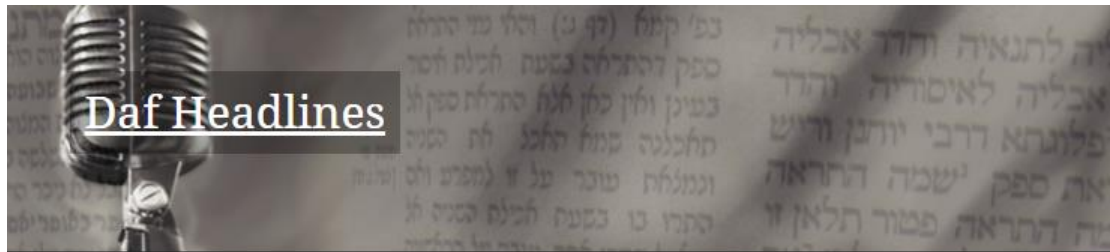
מדרבנן מדברי קבלה וכמבואר בירושלמי וע' ברא"ש פ"ג דמ"ק וע' מה"פ פ"ק דמ"ק בזה. וע"כ דלא ממעיט רק גוף הנישואין וכן מבואר בירושלמי פ"ק דמ"ק דקאמר דלהכי למ"ד א"מ שמחה בשמחה שרי לישא ערב הרגל דעלת כלה נפקא טרחותא. ופי' הק"ע שכיון שיצאה הכלה מחופתה נגמרה עיקר השמחה:

והנה לישא נשים הרבה יחד כתב הרמב"ם בפ"י מה"א דשרי דלא שייך חבילות דהמצוה הוא רק באחת והאחרות רשות ואח"כ השמחה היא מצוה חיובית ולא שייך בזה חבילות כיון שנזדמנו לו בב"א ומחויב לקיימם תיכף ואיך יעשה. ואדרבא הו"א שאין לדחות כלל השמחה לאחר ז' כי עיקר השמחה בז"י ראשונים. ולזה יליף הירושלמי מקרא דמלא שבוע זאת שאין מערבין שב"ש והובא ברמב"ם פ"י מה"א דרש זה ומייתי ראייה שיכול לשמוח אחר ז' עם השנית. והטעם דעיקר השמחה הוא לשמח אשתו ולחבב אותה עליו וזה לא שייך בשתי נשים ביחד ואדרבא כשצרתה בצדה צעורי מצער לה ולזה צריך לשמוח עם כל אחת לבד. אבל ברגל לא שייך זה דיכול לשמח אשתו ולקיים שמחת הרגל ג"כ שאין מתנגדים זל"ז. ורק ביומא קמא אפשר שיניח שמחת הרגל לגמרי וכמש"ל ואסור משום ושמחת בחגך ולא באשתך:

ועפ"ז מיושב מה שק"ל טובא דברגל מותר לישא ערב הרגל ולא הצריכו לשמוח עם אשתו אחר הרגל ז"י. ובנושא הרבה נשים כתב הרמב"ם שישמח עם כל אחת ז"י. ומצאתי שכבר תמה בזה הבית מאיר סי' ס"ב ונשאר בצ"ע. ולפמ"ש א"ש בס"ד דהכא א"א כלל שישמח שתי נשיו כאחד משא"כ ברגל כמש"ל. וכדאיתא כעין זה בסוכה כ"ה ע"ב כ"ש דחדינא טפי דעבדינא תרתי. והנה עדיין קשה דהרמב"ם בה' יום טוב פ"ז הט"ז כתב שלא יעשה סעודת אירוסין ונשואין ביום טוב שלא יערב שמחה אחרת בשמחת י"ט. וקשה דהא הכא לא שייך הא דאין מערבין וכן הקשה הלח"מ שם וצ"ל שכוונתו ג"כ שלא יניח שמחת הרגל כנ"ל. אבל הנראה בזה דמשמעות הירושלמי כיון דעלת כלתא שאחר החופה שוב אין חשש שיניח שמחת הרגל ואף שיעשה הסעודה ברגל [ועמג"א סי' תקמ"ו סק"ד בזה. ומש"ש בט"ז שלא לעשות בלילה של י"ט הסעודה צ"ע דהא ליל ראשון אין בו שמחה כדאיתא בפסחים ע"א וכ"כ הט"א בחגיגה ח' ע"ב ובש"א סי' ס"ח ע"ש] וכן קשה מהא דאסור לעשות סעודת אירוסין ברגל. ונראה דנהי שסתם שמחה שנזדמנה ברגל שרי כיון שאפשר לשמוח ביחד ברגל ובאשתו. בכ"ז כיון שדרך ומצוה לעשות סעודה מיוחדת לנשואין ואירוסין ועושה אותה בפירוש לשם כך לא מינכרא עי"ז שמחת הרגל באותה סעודה ואדרבא ניכר שעושה עיקר הסעודה בשביל הנשואים ולא בשביל הרגל. רק שקשה מ"ש הרמב"ם בה' אישות הטעם משום אין מערבין שמחה בשמחה ומייתי קרא דמלא שבוע זאת:

ונראה שעיקר סברת אין מערבין שב"ש הוא מצד שאפשר שישמח באחת ולא בשנית ולא יקיים מצותה. רק דמשמע להש"ס דזה שייך רק ביומא קמא ולא בשאר ימים וכמש"ל. וגם אין לחוש ששמחת הרגל יבטל שמחת נשואים כי זהו שמחת הרגל ג"כ לשמח אשתו כמ"ש ושמחת אתה וביתך. ולזה הא דאין מערבין שב"ש היינו טעמא דקרא דבחגך ולא באשתך והכל אחד ואין זה שייך למצות חבילות כיון שממילא נזדמנו

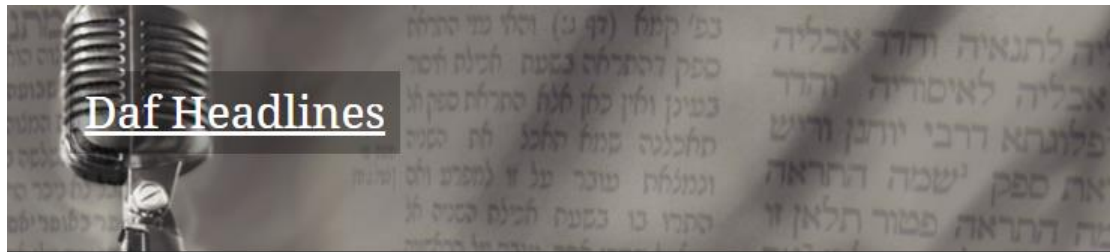

יחד וכמש"ל. ורק מ"ד במ"ק ח' מהא דאין מערבין שב"ש ולא קאמר מבחגך. היינו משום דלא ס"ל טעמא דקרא וא"כ יש למעט מזה כל ז' כמש"ל. לזה אמר טעם זה ויליף לה שם משלמה. וקרא דחגך איצטריך לדרשא דבחגיגה ח' ע"ש בתד"ה בחגך. והרמב"ם שכתב הטעם דאין מערבין שב"ש בה' אישות. היינו משום דחד טעמא הוא כמש"ל דהיינו טד"ק דבחגך. דקיי"ל דרשינן טעמא דקרא וסמך על עיקר הדרש שהביא כבר בה' יום טוב. ומה שהביא דרשא דמלא שבוע זאת היינו משום הדין שכתב שם מקודם בנושא הרבה נשים שצריך לתת לכל אחת ז"י משתה דאין מערבין שב"ש להכי מייתי לפסוק זה. אבל עיקר דין דאין נושאים במועד הוא מבחגך כנ"ל. ועכ"פ לא שייך בזה דין דאין עושין מצות חבילות. כיון שנזדמנו לידו יחד כמש"ל:

ועפ"ז מבואר דין דהספד ב' מתים יחד. דכיון שנזדמנו שניהם כאחד אין שייך בזה אע"מ חבילות. ודווקא אם הוא גורם לזה בכוונה ועושה שניהם יחד אין בזה גירעון למצוה אחת אם יאחר אותה קצת. אבל לא כשמחויב תיכף בשניהם בהזדמן שלא היה בידו כלל לאחר אחת מהם והרי תיכף מחויב להצטער על פטירת הצדיק וגם ההספד אין סותר זא"ז. ולא דמי לנושא כמה נשים וכמש"ל. והרי מי שמתו לו שני מתים א"צ ליתן שבעה לכל אחד ואחד והיינו כמש"ל דלא דמי לנשואין. ואין עושין מצות חבילות לא שייך בנזדמנו לו יחד בלא כוונה מכוונת כי עיקר הטעם שלא יהא כמשא וכיון שנזדמנו יחד אינו כמשאוי. ובפסחים ק"ב ע"ב גבי בהמ"ז וקידוש על כוס אחד קרי שם חבילות. היינו מפני שהם דברים נפרדים שאינם מסוג אחד כלל והוא מכנסם על כוס אחד מיחזי שפיר כמשאוי וכן חילקו התו' שם ד"ה שאין. ועוד דנהי דמצות קידוש חלה עליו אבל אינו מחויב תיכף דקידוש שייך לסעודת שבת ומצוה להסמיך הקידוש לסעודה אף שאוכל באיחור זמן ואינה מצוה נמשכת. אבל שמחה והספד היא מצוה נמשכת זמן מוגבל ז' ימים כדאיתא במ"ק כ"ז ע"ב. ונזדמנו ביחד א"צ לדחות אחד מפני חברו. ורק בשמחה בב' נשים שהשמחות סותרות זא"ז כמש"ל ס"ל להרמב"ם שנותנים לכ"א ז' ימים:

והא דאם קילוסם שוה מוציאים ב' מתים במטה אחת. הרמב"ן בתה"א הביאה אבל ברמב"ם וש"ע סי' שנ"ד לא נזכר זה וגם בטור נראה שהוגה זה אח"כ ע"ש. ונראה שלא היתה גירסתם כן בשמחות וכ"כ בפרישה שם דאדרבא אין מוציאים בב"א אף שקילוסם שוה. ונראה דהרמב"ן ס"ל דכיון שנזדמנו יחד לא הוי כעושה חבילות וכמש"ל. וגם כי עיקר המצוה היא הקבורה וההוצאה היא רק הכנה לזה וההכנה שרי לעשות לשני מצות כאחד. ושאר פוסקים ס"ל דמ"מ מיחזי כמשוי עליו ולא שייך בזה נזדמנו כיון שאינה מצוה נמשכת ותלויה בזמן רק שצריך לקברו ואפשר לאחר אחד קצת. וזה מיקרי לכבודו שלא יהא נראה כמשא. ומיושב מה שלא נתבאר דין איסור להספיד ב' מתים כיון דז"י להספד הו"ל כאבילות וכמש"ל ומותר להספיד שניהם יחד:

אבל כ"ז לא שייך בהספד צדיקים שאין נוהגים להספידם הרבה רק בעת השמועה מספידים פעם אחד. וא"כ

עדיין קשה איך מספידין שנים ביחד ובפרט אם אין קילוסן שוה. ומצינו ביערת הדבש ובכמה חיבורי גאונים שהספידו שנים ושלושה ביחד:

ונראה דבאמת מש"ל בישוב דברי הרמב"ם בהא דמייתי טעם דאין מערבין שב"ש וקרא דבחגך דחוק קצת. והנראה לומר דבאמת היה מקום לומר דדווקא בב' שמחות שוות אמרינן אין מערבין שמחה בשמחה כיון דבלא"ה ישמח שפיר. אבל ברגל שהיא שמחה רגילה ואין דרך לשמוח כ"כ. נימא דאדרבא מצוה לישא ברגל כדי להגדיל שמחת הרגל. וכדאר"ז בסוכה כ"ה כ"ש דחדינא טפי ולזה צריך קרא דבחגך ולא באשתך. אבל באמת גם הרמב"ם ס"ל סברא דא"מ שב"ש. כדילפינן בירושלמי ממלא שבוע זאת ומקרא דשלמה. רק דבחגך גלי לן דגם ברגל שייך זה. וגם נלמד מבחגך דרק יומא קמא אסור שאז יש חשש שיניח שמחת הרגל לגמרי וכמש"ל. אבל ערב הרגל שפיר שרי. ואולי עוד עדיף טפי שמגדיל עי"ז שמחת הרגל וכנ"ל. ומיושב הכל בס"ד:

ועפ"ז מיושב שפיר הערתינו דהספד לא דמי לשאר מצות. דשאר מצות כשעושה שניהם יחד הוי כמשוי אבל בהספד אין נראה כמשוי. דאדרבא מעורר יותר לב השומעים שכיון שנפטרו שני צדיקים ומציע שבחם וגדלם הכאב גדול מאוד ומתעוררים יותר אל הבכי ואל הרהור תשובה שזה תכלית ההספד ואגרא דהספדא דלויי. וכל עוד שמוצא ענין להגדיל ההספד ביתרון הכשר נעשית מצות ההספד בעילוי ויתרון ולא מחזי כמשוי כלל. ואף שאין קילוסן שוה הנה חילוק זה נזכר רק בפני המת וקרוביו דהוי כבזיון שיקלס את זה יותר מזה. אבל בהספד שלא בפני המת ובפרט בצדיקים לא שייך זה כיון שהם בעולם האמת יודעים האמת ואין בזה חשש בזיון ובפרט שעושה זה לכבודם להבדיל המספד. ה' יגדיל שמחתינו ובלע המות לנצח בבי"א:

חנוכת התורה פרשת כי תשא

צח) במדרש רבה מהיכן זכה משה לקרני הוד ממה שנשתייר בקולמס וקנחה בציצית ראשו של משה וכו' עיין שם. ויש להקשות היאך הדעת סובלתן לומר אצל הקדוש ברוך הוא שנשתייר דיו בהקולמס וכי לא ידע מתחלה כמה דיו יספיק לכתובת התורה כולה עד שלקח יותר מהצורך והוא דבר תימה. ועוד קשה בדברי המדרש דהקשה מהיכן זכה ומתרץ על ידי הדיו הא הקושיא היה מאיזה זכות בא לו זאת. ויש לפרש על פי מה דאיתא במדרש בשעה שאמר משה מחני נא מספרך נמחה שמו בפרשת תצוה שלא נזכר שמו כי אם בלשון ואתה תצוה וכו'. והנה בהיות שהקב"ה יודע אחריתו של דבר מראשיתו והיה בתוך הקולמס דיו לצורך כתיבת כל התורה כולו אך כשאמר משה מחני נא חל עליו עונשו ולא נזכר שמו בפרשת תצוה נמצא דאותו דיו שהיה ראוי לכתוב משה היא נשאר בהקולמוס. והנה בעבור שראה הקדוש ברוך הוא שמשה מסר נפשו על כלל ישראל אותו זכות נתפרע לו שקינח הקולמס בציצית ראשו ובעבור זה זכה לקרני הוד על שמסר נפשו על ישראל: